

Regionaal Educatieprogramma

Arbeidsmarktregio Holland Rijnland

2015
en aanpak 2016

Inleiding en Leeswijzer

Aanleiding

Op 1 januari 2015 is de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) gewijzigd. Dit heeft ook gevolgen voor de organisatie en uitvoering van de volwasseneducatie in de regio Holland Rijnland. In het kort betekenen de veranderingen dat de gemeenten met ingang van 2015 meer bestedings- en beleidsvrijheid krijgen bij het samenstellen van een educatieaanbod passend bij de diversiteit van de doelgroep van de gemeenten.

De werkgroep Educatie van Holland Rijnland heeft het voorliggende regionaal educatieprogramma opgesteld. Het programma is vooral gericht op de onderstaande prioritaire doelgroepen.

1. Uitkeringsgerechtigden met een te laag taalniveau om te participeren op de arbeidsmarkt;
2. Jongeren met of zonder uitkering met een te laag taalniveau, waardoor zij geen startkwalificatie kunnen behalen;
3. Mensen met een te laag taalniveau om te participeren in de maatschappij.

Het educatiebeleid sluit daarmee beter aan op de drie decentralisaties en de transformatie naar een Participatiesamenleving. Doel is om te komen tot een regionaal gedragen educatieprogramma waarmee educatie voor de genoemde primaire doelgroepen binnen de gemeenten geborgd blijft. Ook wanneer de middelen voor educatie op termijn niet meer geoormerkt zijn.

Leeswijzer

In deze notitie worden de gevolgen van de wetswijzigingen uiteengezet in hoofdstuk 1. In datzelfde hoofdstuk worden tevens de regionale doelstelling, de doelgroepen en de criteria van educatie toegelicht.

In hoofdstuk 2 worden de te maken keuzes en de adviezen van de werkgroep ten aanzien van het toekomstig regionaal educatieaanbod weergegeven.

Het voorstel voor het regionaal educatieprogramma in de arbeidsmarktregio Holland Rijnland 2015 en de aanpak voor het educatieprogramma 2016 worden in hoofdstuk 3 uiteengezet.

Bij verschillende onderwerpen in deze notitie worden actiepunten en adviezen genoemd. Deze worden in het laatste hoofdstuk nogmaals op een rij gezet.

1. Veranderingen in het educatiebeleid

1.1 Wetswijziging volwasseneneducatie

Per 2015 heeft er een wetswijziging plaatsgevonden ten aanzien van volwasseneneducatie. De veranderingen zijn als volgt.

- De verplichte inkoop van educatie bij de roc's wordt stapsgewijs afgebouwd;
- Gemeenten hebben de keuze om zowel formele als non-formele educatietrajecten aan te bieden;
- De wet voorziet in gemeentelijke samenwerking op regionaal niveau;
- Contactgemeenten van de arbeidsmarktregio's krijgen een coördinerende rol in het regionale educatiebeleid;
- Gemeenten hebben vanaf 1 januari 2015 meer bestedingsvrijheid bij het samenstellen van een educatieaanbod passend bij de diversiteit van de doelgroep;
- Na evaluatie van het educatiebeleid in 2017 zal besloten worden of de middelen van educatie opgaan in het gemeentefonds.

Vanaf 1 januari 2015 zijn de gemeenten niet meer verplicht om educatie alleen bij roc's in te kopen en wordt de verplichte inkoop bij de roc's stapsgewijs afgebouwd. Hiermee krijgen zij de vrijheid om het educatiebudget in te zetten voor een gevarieerd aanbod waarmee meer laaggeletterden bereikt kunnen worden.

De wetswijziging maakt het hierdoor mogelijk om samen met roc's, bibliotheken, buurthuizen, vrijwilligersorganisaties en andere aanbieders van educatie lokale en regionale taalnetwerken te creëren.

Ook geeft dit de gemeenten nog meer mogelijkheden om educatie met het sociaal domein te verbinden en in te bedden als instrument voor arbeids- en maatschappelijke participatie.

De stapsgewijze afbouw van de verplichte winkelnering verloopt volgens de wetswijziging met 25% per jaar:

- 2015 minimaal 75%;
- 2016 minimaal 50%;
- 2017 minimaal 25%.

In de regio Holland Rijnland is besloten om in 2015 het reguliere aanbod van de roc's met 90% van het budget in te kopen voor de eerste zeven maanden van 2015 en 75% voor de laatste 5 maanden van 2015.

De overige middelen voor 2015 worden ingezet voor pilots in de regio. Later in deze notitie wordt ingegaan op deze pilots.

Voor de jaren 2016 en 2017 wordt de afbouw volgens de wetswijziging gevolgd.

Dit betekent overigens niet dat, wanneer daaraan behoefte blijkt te bestaan en het in de verdere plannen past, niet meer trajecten bij het roc zouden kunnen worden ingekocht.

In de tabel hieronder wordt een overzicht gegeven van de geschatte budgetten tot en met 2018 en de verplichte besteding bij de ROC's en de vrij besteedbare middelen.

Jaar	educatiebudget	Verplichte besteding bij roc's	Vrije besteding
2015	€1.472.470,--	€1.233.194,--	€ 239.276,--
2016	€1.390.458,--	€ 695.229,--	€ 695.229,--
2017	€1.309.546,--	€ 327.387,--	€ 982.159,--
2018	€1.181.380,--	€ 0	€1.181.380,--

Gemeenten moeten zorgen voor een educatieaanbod dat afgestemd is op de behoefte van de doelgroepen in de eigen gemeente. Ze moeten daarvoor samenwerken in de arbeidsmarktregio's.

Contactgemeenten, zijnde de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's, krijgen de taak om in overleg met de regiogemeenten een regionaal educatieplan op te stellen, afspraken te maken met aanbieders van educatie conform het regionaal educatieprogramma en de overige werkzaamheden te coördineren bij de uitvoering van het regionaal educatieplan.

De gemeente Leiden is dus eindverantwoordelijk voor de ontwikkeling, uitvoering en verantwoording van het meerjarig educatieprogramma.

De voorbereiding en uitvoering van deze taken blijven belegd bij Holland Rijnland, omdat zij sinds 2010 de inkoop van educatie uitvoerde en omdat zij een platform biedt voor regionale samenwerking.

1.2 Uitgangspunten

In de regio Holland Rijnland is een ambtelijke werkgroep Educatie ingesteld, die de opdracht heeft om voor de regio Holland Rijnland een meerjarig regionaal educatieprogramma te ontwikkelen.

De werkgroep heeft eind 2014 een enquête uitgezet bij gemeenten, relevante maatschappelijke organisaties en bij ook bij aanbieders van educatie.

De gegevens uit deze enquête zijn verwerkt in dit programma en zijn input voor de uitgangspunten voor educatie in de regio.

1.2.1 Doelstelling educatie

Volgens internationale cijfers (PIAAC) beheersen in Nederland naar schatting 1,3 miljoen mensen onvoldoende de benodigde basisvaardigheden taal en rekenen om zelfstandig en actief te kunnen participeren in de samenleving. Van deze mensen is 1/3 allochtoon en 2/3 autochtoon.

Educatie is een instrument om mensen de mogelijkheid te bieden om hun taal- en rekenvaardigheid te verhogen en te betrekken bij de samenleving.

Bevorderen van zelfredzaamheid

Door vaardiger te worden in de Nederlandse taal en beter te leren rekenen, kunnen mensen zelfstandiger meedoen in de samenleving.

Belangrijke beoogde effecten van educatie zijn dan ook toename van zelfredzaamheid en economische onafhankelijkheid, bevordering van maatschappelijke betrokkenheid en deelname aan vrijwilligerswerk.

Educatie werkt preventief en curatief bij de aanpak van knelpunten in de samenleving.

Hiermee wordt ook aangesloten bij de integrale doelstelling van het Sociaal Domein.

Bijlage 1 laat zien welke voordelen er zijn voor gemeenten als hun burgers de Nederlandse taal en rekenvaardigheden goed beheersen.

Signaleringsfunctie

De taallessen en taalgroepen bieden de gemeenten de mogelijkheid om verbinding te maken met doelgroepen en om met hen in gesprek te gaan.

Gemeentelijk beleid ten aanzien van zorg, onderwijs, participatie en leefomgeving kunnen de context zijn van educatie. Hierdoor kunnen de gemeenten signaleren wat er bij hun inwoners leeft, waar zij behoefte aan hebben. Deze signaleringsfunctie geeft de gemeenten de kans om hun beleid goed aan te laten sluiten op de leefomgeving en de behoeften van hun burgers.

1.2.2 Prioritaire doelgroepen

De taal- en rekenscholing in het regionaal educatieprogramma is vooral gericht op de onderstaande prioritaire doelgroepen.

1. Uitkeringsgerechtigden met een te laag taalniveau om te participeren op de arbeidsmarkt;
2. Jongeren met of zonder uitkering met een te laag taalniveau, waardoor zij geen startkwalificatie kunnen behalen;
3. Mensen met een te laag taalniveau om te participeren in de maatschappij.

Dit wil niet zeggen dat er voor andere doelgroepen geen mogelijkheden zijn of worden gecreëerd in het regionaal educatieprogramma.

Het lokale en regionale netwerk van alle voorzieningen in educatie moet ook mensen op kunnen vangen die buiten deze doelgroepen vallen.

1.2.3 Criteria:

Educatieaanbod in dit regionaal educatieprogramma moet aan de volgende criteria voldoen:

- breed educatie aanbod dat gericht is op verschillende uitstroomprofielen: maatschappelijk en professioneel functioneren met vaardigheden die passen bij de verschillende doelgroepen (bijv. taalscholing als vervolg op het inburgeringsexamen);
- praktijk- en contextgericht;
- Verbinding met de andere beleidsterreinen binnen de gemeenten;
- Samenwerking met bestaande best practices;
- maatwerk;
- Flexibele instroom;
- dichtbij en lokaal georganiseerd;
- Laagdrempelig en voor iedereen toegankelijk;
- stevige regie op kwaliteit en deelname;
- inwoners moeten weten waar ze terecht kunnen.

Daarnaast zijn er nog de volgende aandachtspunten te noemen voor het regionaal educatieprogramma:

1.2.4 Aansluiting op het sociaal domein

Met de decentralisaties en wetwijzigingen op een aantal onderwerpen in het sociaal domein hebben de gemeenten en regio's veel meer taken gekregen.

Zelfredzaam zijn en participeren van burgers in de samenleving zijn hierbij belangrijke opgaven voor de gemeenten.

Het niet voldoende beheersen van de Nederlandse taal en onvoldoende vaardig zijn in rekenen zijn vaak knelpunten waardoor burgers in de problemen komen met hun gezondheid en financiën. Hierdoor wordt vaker een beroep gedaan op voorzieningen in de zorg, in de bijstand of maatschappelijke opvang.

Het preventief en curatief inzetten van scholing en begeleiding op de Nederlandse taal en rekenen zijn een instrument om het beroep op voorzieningen terug te dringen.

Daarnaast biedt Educatie de mogelijkheid om met burgers intensief te praten over tal van onderwerpen, waardoor zij niet alleen in staat zijn beter te participeren en beter voor zichzelf te zorgen, maar zij ook input kunnen bieden en signalen kunnen afgeven op gemeentelijk beleid.

1.2.5 Taaleis in de Participatiewet

Burgers die aanspraak maken op de WWB moeten tenminste een basale kennis van de Nederlandse taal hebben. Dit moet hun kans op een baan vergroten. Dit is opgenomen in de Wet Taaleis in de Participatiewet.

De gemeenten moeten per 1 januari 2016 gaan onderzoeken of het taalniveau van de WWB-aanvragers tenminste 1F is. Zo niet, dan worden betrokkenen verplicht om binnen een korte periode taalscholing te gaan volgen om zich bij te scholen.

Voor het zittend bestand in de WWB gaat dit in per 1 juli 2016.

De uitkeringsgerechtigden zijn niet verplicht om taalscholing te volgen indien:

- 8 jaar of meer onderwijs in Nederland hebben gevolgd;
- het inburgeringsexamen hebben behaald;
- op andere wijze kunnen aantonen dat zij het taalnivo 1F hebben behaald.

Dit alles betekent dat meer WWB-ers met ingang van 2016 getoetst worden en dat er daarom meer vraag zal zijn om taalscholing. Het is daarom ook belangrijk dat het gehele educatieaanbod inzichtelijk en bij bijstandsgerechtigden en de klantmanagers bekend is.

Bijlage 2 is een korte weergave van de nota van toelichting Taaleis in de Participatiewet.

1.2.6 Andere beschikbare middelen

Bij de inventarisatie van al het educatieaanbod in de regio is het ook van belang om inzicht te krijgen in de (omvang) van de verschillende middelen die daar voor worden ingezet.

Hierbij kunnen afspraken gemaakt worden over welke middelen voor welke doelgroep ingezet kunnen worden.

Gedacht kan worden aan de middelen voor welzijn, educatie, P-budget en WMO.

In de inventarisatie worden ook de omvang van de verschillende doelgroepen opgenomen.

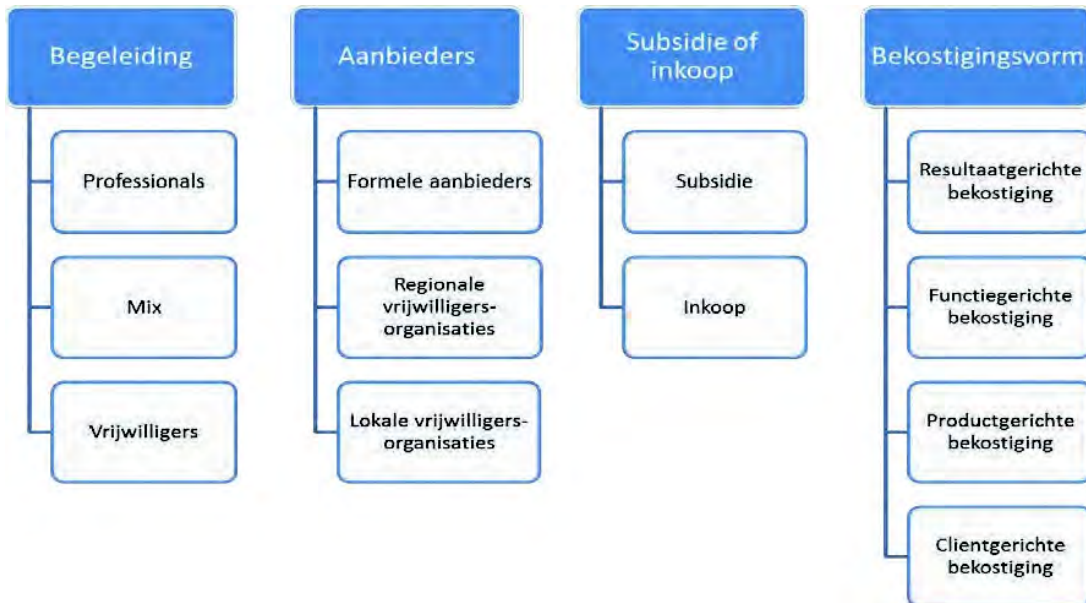
Dit biedt de gemeenten de kans om efficiënt om te gaan met de verschillende middelen voor taal- en rekenscholing.

2. Keuzemogelijkheden :

De keuze die in deze regio is gemaakt om educatie niet meer alleen bij de roc's in te komen maar ook bij andere aanbieders van educatie, heeft tot gevolg dat er op verschillende onderdelen keuzes gemaakt moeten worden.

Het gaat hierbij om de volgende zaken:

1. Tot welke resultaten moet educatie leiden en welke begeleiding vinden de gemeenten belangrijk bij de taal- en rekenscholing?
2. Hoe bereiken we de doelgroep?
3. Welke aanbieders wil men hiervoor inzetten?
4. Wordt er gewerkt met subsidies of met inkoop?

2.1 Aanbod en begeleiding

2.1.1 *formeel en nonformeel educatie*

Tot 2015 werd was educatie bij roc's niet gericht op het behalen van diploma's, met uitzondering van de voorbereiding op het Staatsexamen NT2 I en II

Het educatiebudget kan met ingang van 2015 ingezet worden bij zowel aanbieders die een erkend diploma afgeven («formeel aanbod») als bij aanbieders die geen diploma's afgeven, maar enkel onderwijs bieden («non-formeel aanbod»).

Het belangrijkste verschil tussen formeel en non-formeel aanbod betreft de mogelijkheid tot examinering en diplomering. Deze mogelijkheid bestaat alleen voor het aanbod dat wordt verzorgd door aanbieders met diploma-erkenning.

De vraag is of de gemeenten in Holland Rijnland het belangrijk vinden dat hun inwoners een diploma behalen.

1. Advies werkgroep:

De werkgroep adviseert alleen non-formeel educatie in te kopen

Dit geeft de gemeenten de mogelijkheid om hun eigen eisen te stellen aan de educatietrajecten en deze aan te laten sluiten bij de doelstelling van deze trajecten. Deze trajecten moeten wel voldoen aan de landelijke standaarden en eindtermen VE.

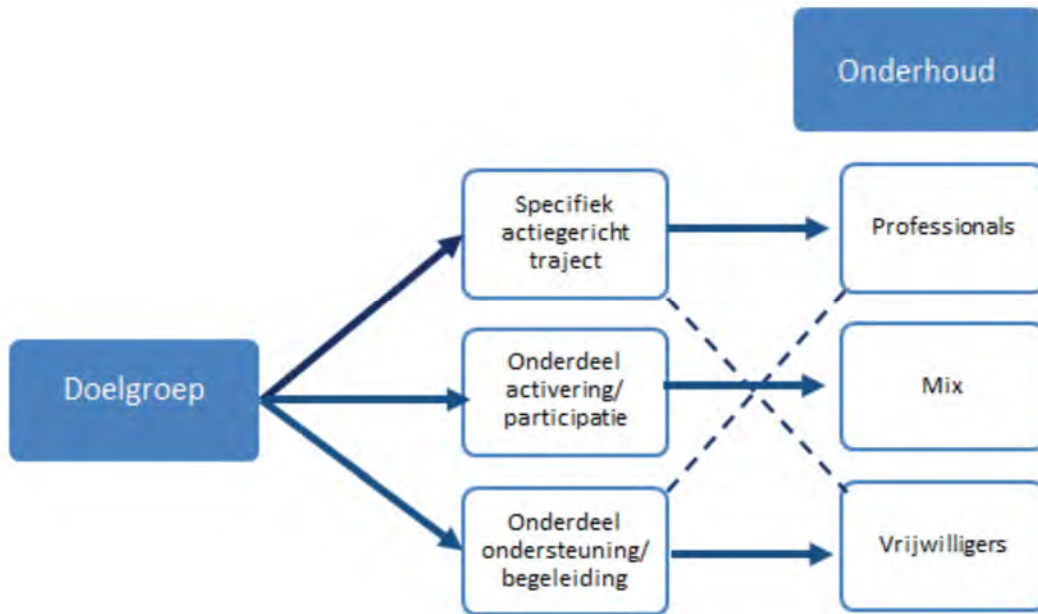
Bij de trajecten die gericht zijn op diploma's stelt de onderwijsinspectie de eisen.

De inkoop van non-formele educatie wijkt niet af van de huidige situatie. De taaltrajecten zijn gericht op mensen met een laag taalniveau en kunnen worden afgerond met toetsen, waarvan de resultaten zijn opgenomen in een certificaat.

2.1.2 Informele en formele educatie

Daarnaast spreekt men ook wel van formele educatie als deze wordt gegeven door professionals en informele educatie als dit wordt uitgevoerd door bijvoorbeeld vrijwilligers. Het technisch leren van taal en rekenen vraagt om professionele ondersteuning. Het verder onderhouden en in de praktijk brengen van taal en rekenen kan door vrijwilligers ondersteund worden.

In het figuur hieronder wordt een beeld gegeven van de doelgroep, het perspectief en het in te zetten aanbod.

*2. Advies werkgroep: De werkgroep vindt het van belang dat er een goede mix moet zijn van professioneel aanbod en aanbod door vrijwilligers.
Actie werkgroep: Onderzoek op welke manier de vrijwilligersorganisaties al dan niet gefinancierd kunnen worden.*

2.2 Bereik van de prioritaire doelgroepen

In hoofdstuk 1.2.2 worden drie prioritaire doelgroepen genoemd.

Om de doelgroepen te kunnen bereiken is het belangrijk om te weten wat de vindplekken zijn. De vindplekken voor de eerste twee doelgroepen zijn redelijk eenvoudig:

- Uitkeringsgerechtigden zijn in beeld bij de afdelingen Werk en Inkomen, UWV Werkpleinen en toekomstige Servicepunten Werk van gemeenten;
- Jongeren zonder startkwalificatie zijn soms in beeld bij RMC's via de Instroomloketten bij de roc's, de Kansloketten bij de gemeenten i.v.m. de uitkering en bij verschillende onderwijs instellingen in de regio.

In de Duin- en Bollenstreek en de Leidse regio wordt het Transferium ontwikkeld. Hierin gaan RMC en sociale zaken van de gemeenten samenwerken om de jongeren klaar te maken voor het onderwijs. Hierbij kan taal en reken een knelpunt zijn.

De derde doelgroep is helaas niet altijd in beeld bij de gemeenten en mede daarom niet makkelijk te bereiken.

Wel onderneemt het regionaal bondgenootschap Geletterdheid, dat samen met diverse partijen in de regio laaggeletterdheid wil aanpakken, veel activiteiten om de betreffende doelgroep te bereiken. Te denken valt aan regionale taalnetwerken, inzet van taalambassadeurs en verspreiding van informatiemateriaal op potentiële verwijfsplekken. Landelijke organisaties, bijvoorbeeld het Steunpunt Volwasseneneducatie en de Stichting Lezen en Schrijven, kunnen hierbij ook ondersteuning bieden.

3. Actie en advies van de werkgroep:

Voor deze doelgroepen moeten er in de regio afspraken gemaakt worden over doorverwijzing naar educatieaanbod met W&I, welzijnsinstellingen, maatschappelijk werk, Centra voor Jeugd en Gezin, Jeugd- en Gezinsteams, Sociale Wijkteams en andere organisaties over de mogelijkheden van taal- en rekenscholing in de regio (lokaal en regionaal).

2.3 Subsidie of aanbesteding

De verplichte inkoop bij de roc's vindt plaats door middel van het productovereenkomsten, waarin de afspraken tussen de roc's en gemeenten worden vastgelegd.

Voor de vrij-bestedbare middelen biedt de wetgeving de mogelijkheid om educatie te subsidiëren of aan te besteden. Deze keuze is ook afhankelijk van het subsidie- en aanbestedingsbeleid van de gemeente Leiden.

4. Advies werkgroep:

De werkgroep spreekt de voorkeur uit om educatieaanbod te subsidiëren.

De gemeente Alphen aan den Rijn heeft onlangs veel ervaring en kennis opgedaan in subsidietenders Nieuw en Anders.

Actie:

Samen met de juridische ondersteuning van deze tenders en Servicepunt71 (verantwoordelijk voor de inkoop van Leiden) wordt onderzocht welke mogelijkheden er voor Leiden zijn op het gebied van de inkoop van educatie.

3. Regionaal educatieprogramma 2015 en aanpak 2016

3.1 Verplichte inkoop roc's in 2015

In het PHO van 12 december 2014 is besloten om in 2015 het reguliere aanbod van de roc's met 90% van het budget in te kopen voor de eerste zeven maanden van 2015 en 75% voor de laatste 5 maanden van 2015.

In bijlage 3 wordt het aanbod van de roc's in 2015 uiteengezet.

3.2 Pilots

3.2.1 Pilots in 2015:

Met de rest van de middelen voor 2015 worden pilots ontwikkeld om nog beter aan te kunnen sluiten bij de behoeften in het sociaal domein van de gemeenten in de regio en taal- en rekentrajecten uit te proberen. Deze trajecten kunnen ook uitgevoerd worden door andere aanbieders dan de roc's.

Budget beschikbaar voor pilots in 2015: € 239.276,-

3.2.2 Criteria voor de pilots

- Het moet taal- en/of rekenaanbod zijn voor volwassenen vanaf 18 jaar;
- De scholing moet aansluiten bij de prioritaire doelgroepen van de regio;
- De uitkomst van de scholing moet aansluiten bij de gekozen effecten die in de regio zijn geformuleerd;
- Het project moet uitrolbaar zijn bij meerdere gemeenten in de regio;
- Het moet maatwerk zijn;
- Aansluiting bij het sociaal domein.

3.2.3 Voorgestelde pilots:

De pilots die voor 2015 door de werkgroep worden voorgesteld zijn gericht op de gekozen doelgroepen.

Voor 2015 worden de volgende pilots voorgesteld in de regio:

- a. Taalprojecten van Leiden:
 - 'Op weg naar werk 27+': WWB-ers krijgen taalscholing gekoppeld aan een taalstage.
 - 'Transferium 27-': Dit zijn taaltrajecten voor WWB-ers en jongeren uit het project Ja
- b. Taalproject van Katwijk:
 - Ouderbetrokkenheid Basisschool De Krulder: allochtone ouders volgen taalscholing en worden door vrijwillige ouders begeleid.
- c. Taalhuis in de bibliotheken in de arbeidsmarktregio Holland Rijnland:
 - Centraal punt waar informatie is te vinden over vraag een aanbod van het lokaal taalnetwerk.

In bijlage 4 wordt de opzet van de voorgestelde pilots uiteengezet.

5. Advies:

De werkgroep stelt voor deze pilots te starten en mede aan de hand daarvan na te gaan op welke wijze het programma voor 2016 gaat/kan worden ingevuld.

3.3 Aanpak 2016

Tot 2015 zijn de educatiemiddelen verplicht in gezet bij de roc's voor educatie gegeven door professionals. In 2016 zal de helft van het budget ingezet worden bij de roc's. Uitgangspunt is dat deze trajecten zoveel mogelijk aansluiten bij de doelgroepen die de regio bepaald heeft. Voor het overige budget voor 2016 wordt het educatieprogramma vorm gegeven door de volgende aanpak.

3.3.1 Van 1 aanbieder naar een taalnetwerk

Binnen de regio en de gemeenten is er een scala aan educatieaanbod van verschillende aanbieders. Het gaat hier om professionele en informele educatie.

De gemeente Leiden zal in 2015 een start maken met een projectorganisatie die het educatieaanbod in Leiden inzichtelijk maakt om er een goed werkend en sluitend educatienetwerk van te ontwikkelen.

Hierdoor kunnen de gemeente en andere relevante organisaties beter samenwerken met en verwijzen naar het educatieaanbod in de gemeente.

6. Advies van de werkgroep:

Het is van groot belang dat er overzicht komt van dit aanbod en dat er inzicht komt in de verschillende initiatieven en activiteiten op het gebied van educatie.

Welke educatie is er beschikbaar voor welke doelgroep en op welke wijze is dit georganiseerd en gefinancierd.

Het is de bedoeling dat deze aanpak ook in de regio wordt uitgerold.

3.3.2 Aansluiten op Tel mee met Taal

De bovengenoemde aanpak van het taalnetwerk van de gemeente Leiden sluit aan bij de nieuwe aanpak van laaggeletterdheid in het Actieplan "Tel mee met Taal".

In dat actieplan is door de ministeries van OCW, SZW en VWS een actielijn opgenomen om de aanpak van Taal voor het Leven van de Stichting Lezen en Schrijven uit te rollen naar alle arbeidsmarktregio's.

Het programma Taal voor het Leven is een verzamelnaam voor diverse soorten taaltrajecten voor laaggeletterde volwassenen, die onder regie van Stichting Lezen & Schrijven worden gerealiseerd door lokale en regionale partners, zoals roc's, bibliotheken en vrijwilligersorganisaties. De Stichting Lezen & Schrijven sluit allianties per regio met tientallen organisaties die de doelgroep bereiken en bedienen. Vervolgens worden de deelnemende organisaties actief ondersteund met instrumenten en materialen om laaggeletterden te vinden en passend te trainen.

Sinds 2012 wordt dit programma als pilot uitgevoerd in de vier grote steden, Flevoland en Overijssel.

Regionale 'taalteams' verzorgen niet zelf taalcurricula, maar sluiten aan bij de vraag van regionale partijen om het bestaande taalaanbod effectiever te maken. Dat doen zij door in een regio plekken waar laaggeletterden gevonden kunnen worden, zoals het UWV, de Werkbedrijven, leerwerkloketten en sociale wijkteams, beter te laten samenwerken met plekken waar taallessen worden aangeboden zoals roc's, bibliotheken en wijkcentra. Zo ontstaat een regionaal 'taalnetwerk' waardoor gemeenten hun aanpak van laaggeletterdheid effectiever kunnen maken. Bovendien worden allerlei andere partijen, waaronder werkgevers en zorginstellingen gewezen op hun rol en verantwoordelijkheid.

De aanpak van Taal voor het Leven wordt in bijlage 5 nader toegelicht.

Op 18 september 2013 is in de regio Holland Rijnland met ondersteuning van de stichting Lezen en Schrijven het bondgenootschap Geletterdheid opgericht. Samen met 41 verschillende partijen in de regio is in een convenant afgesloten, waarin afspraken zijn gemaakt om gezamenlijk activiteiten te ondernemen om laaggeletterdheid in de regio te voorkomen en bestrijden.

Met ingang van 2016 zal de Stichting Lezen en Schrijven deze ondersteuning voortzetten en wordt de in pilots uitgeprobeerde methodiek van Taal voor het Leven uitgerold naar alle arbeidsmarktregio's.

Inmiddels zijn hierover reeds contacten gelegd tussen de werkgroep en Stichting Lezen en Schrijven en worden de mogelijkheden onderzocht.

7. Advies van de werkgroep:

Gebruik maken van de ondersteuning van de Stichting Lezen en Schrijven bij de ontwikkeling van educatienetwerken in de regio, op voorwaarde dat het past in het beleid en de aanpak van de gemeenten.

4. Advies en Actiepunten

In dit hoofdstuk worden alle adviezen en voorgestelde actiepunten nogmaals op een rij gezet:

1. Advies werkgroep over formele en non-formele educatie:

De werkgroep adviseert alleen non-formeel educatie in te kopen

Dit geeft de gemeenten de mogelijkheid om hun eigen eisen te stellen aan de educatietrajecten en deze aan te laten sluiten bij de doelstelling van deze trajecten. Deze trajecten moeten wel voldoen aan de landelijke standaarden en eindtermen VE.

Bij de trajecten die gericht zijn op diploma's stelt de onderwijsinspectie de eisen.

2. Advies werkgroep over soort aanbod:

De werkgroep vindt het van belang dat er een goede mix moet zijn van professioneel aanbod en aanbod door vrijwilligers.

3. Actie en advies van de werkgroep over bereid doelgroep educatie:

Voor deze doelgroepen moeten er in de regio afspraken gemaakt worden over doorverwijzing naar educatieaanbod met W&I, welzijnsinstellingen, maatschappelijk werk, Centra voor Jeugd en Gezin, Jeugd- en Gezinstteams, Sociale Wijkteams en andere organisaties over de mogelijkheden van taal- en rekenscholing in de regio (lokaal en regionaal).

4. Advies van de werkgroep over inkoop of subsidie :

De werkgroep spreekt de voorkeur uit om educatieaanbod te subsidiëren.

De gemeente Alphen aan den Rijn heeft onlangs veel ervaring en kennis opgedaan in subsidietenders Nieuw en Anders.

Actie:

Samen met de juridische ondersteuning van deze tenders en Servicepunt71 (verantwoordelijk voor de inkoop van Leiden) wordt onderzocht welke mogelijkheden voor Leiden zijn op het gebied van de inkoop van educatie.

5. Advies werkgroep voor pilots 2015:

De werkgroep stelt voor deze pilots te starten en mede aan de hand daarvan na te gaan op welke wijze het programma voor 2016 gaat/kan worden ingevuld.

6. Advies van de werkgroep over één taalnetwerk:

Het is van groot belang dat er overzicht komt van dit aanbod en dat er inzicht komt in de verschillende initiatieven en activiteiten op het gebied van educatie.

Welke educatie is er beschikbaar voor welke doelgroep en op welke wijze is dit georganiseerd en gefinancierd?

Het is de bedoeling dat deze aanpak ook in de regio wordt uitgerold.

7. Advies van de werkgroep over Tel mee met Taal:

Gebruik maken van de ondersteuning van de Stichting Lezen en Schrijven bij de ontwikkeling van educatienetwerken in de regio, op voorwaarde dat het past in het beleid en de aanpak van de gemeenten.

Bijlage 1:

Voordelen voor gemeenten:

Uit onderzoek blijkt dat goede beheersing van de Nederlandse taal en rekenvaardigheden voordelen kan opleveren voor gemeenten.

Werk en inkomen:

Iemand stroomt eerder uit de bijstand, omdat hij met meer taal- en rekenvaardigheid sneller een baan vindt.

Sociale activering, re-integratie:

Mensen kunnen actiever betrokken zijn in hun buurt/omgeving, meer participeren. Een educatietraject kan bijdragen aan re-integratie op de arbeidsmarkt.

Welzijn:

Met taal-/rekenvaardigheid worden mensen meer zelfredzaam en kan sociaal isolement worden voorkomen; mensen doen minder vaak een beroep op Wmo-voorzieningen

Schuldhelpverlening:

Betere lees- en rekenvaardigheid kan bijdragen aan het voorkomen van schulden dan wel aan kortere schuldhelpverleningstrajecten.

Onderwijsachterstanden:

Het verminderen van onderwijsachterstand bij kinderen werkt beter als ook de ouders kunnen lezen, schrijven en rekenen.

Gemeentelijke dienstverlening/burgerzaken:

Mensen die kunnen lezen, schrijven en digitaal vaardig zijn, kunnen hun contact met de gemeente via digitale portals regelen; dit betekent kostenreductie voor de gemeente omdat het aantal contacturen bij de balies kan worden teruggedrongen.

Bijlage 2:

Uit de nota van Toelichting Taaleis in de Participatiewet

Inleiding

De Wet taaleis Participatiewet strekt ertoe de kansen op arbeidsparticipatie van bijstandsgerechtigden te vergroten. Beheersing van de Nederlandse taal is immers een belangrijke factor om uit de bijstand te komen en deel te nemen aan het arbeidsproces in Nederland.

De mate van beheersing van de vaardigheden Nederlandse taal in het kader van de Wet taaleis Participatiewet dient tenminste overeen te komen met het referentieniveau 1F¹ dat is vastgesteld op grond van artikel 2, eerste lid, van de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen. Het betreft een mate van beheersing van de Nederlandse taal die betrokkene ertoe in staat stelt zich verstaanbaar te maken in de Nederlandse taal om zodoende de arbeidsinschakeling te bespoedigen.

De Wet taaleis Participatiewet voorziet erin dat het college op bepaalde momenten de vaardigheden van de belanghebbende in de beheersing van de Nederlandse taal toetst. Deze toets is noodzakelijk om tot het oordeel van het college te kunnen komen dat er een redelijk vermoeden bestaat dat belanghebbende niet of niet in voldoende mate de Nederlandse taal beheerst die noodzakelijk is voor het naar vermogen verkrijgen, het aanvaarden en het behouden van algemeen geaccepteerde arbeid (zie artikel 18b, eerste lid, van de Participatiewet)

De momenten waarop een toets moet worden afgenomen zijn:

- a) bij de aanvraag voor bijstand indien belanghebbende de gevraagde bewijsstukken niet kan overleggen, waaruit blijkt dat hij de Nederlandse taal op het referentieniveau 1F machtig is, en
- b) alvorens een verlaging van de bijstandsuitkering door te voeren in het geval belanghebbende (herhaaldelijk) weigert inspanningen te verrichten om te komen tot beheersing van de Nederlandse taal op het referentieniveau 1F dan wel onvoldoende voortgang toont.

Het college neemt enkel de toets af als de belanghebbende:

- a. niet gedurende acht jaar Nederlandstalig onderwijs heeft gevolgd;
- b. geen diploma inburgering als bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel a, van de Wet inburgering kan overleggen; of
- c. geen ander document kan overleggen waaruit blijkt dat hij de vaardigheden in de Nederlandse taal beheerst.

Het gesprek over opleidingsniveau en de toets kan plaatsvinden op reguliere contactmomenten met de cliënt en kan geheel of gedeeltelijk in de plaats komen van de bestaande methodieken die gemeenten inzetten.

Wanneer de taalbeheersing bij belanghebbende onvoldoende is, dient belanghebbende zich in te spannen om de taal te gaan beheersen. Indien belanghebbende zich bereid verklaart de taal te gaan leren, monitort de gemeente de voortgang van deze inspanning. Het behoort tot de beleidsvrijheid van de gemeenten hoe zij deze voortgang beoordelen. Dit hoeft niet te worden getoetst met een taaltoets zoals die in deze algemene maatregel van bestuur wordt omschreven en kan tijdens de reguliere contactmomenten worden beoordeeld.

Als belanghebbende verwijtbaar geen inspanningen levert om zijn taalbeheersing te verbeteren, is een verlaging van de bijstandsuitkering aan de orde. Enkel bij de belanghebbenden die van meet af aan weigeren aan de slag gaan met de verbetering van hun taalvaardigheid, volgt een verlaging .

Daar een verlaging van de bijstandsuitkering een ingrijpende beslissing is, neemt de gemeente voordat zij een volgende verlaging doorvoert, een taaltoets af.

¹ Het gebruikte referentieniveau in het inburgeringsexamen A2 is vergelijkbaar met 1F.

Bij de keuze van de taaltoets komt gemeenten beleidsvrijheid toe. Deze toets zal evenwel moeten voldoen aan de regels die worden gesteld bij of krachtens de voorliggende, op artikel 18b, twaalfde lid van de Participatiewet berustende, algemene maatregel van bestuur.

Op grond van genoemde bepaling hebben deze regels in elk geval betrekking op:

- a. de in de toets op te nemen onderdelen;
- b. de wijze van toetsing van de verschillende onderdelen;
- c. de wijze van beoordeling van de toets;
- d. de kwalificatie van degene die de toets beoordeelt; en
- e. de omstandigheden waaronder de toets wordt afgenomen.

Aansluiting bij bestaande regelgeving inzake referentieniveaus Nederlandse taal

Het referentieniveau 1F is een gangbaar en adequaat omschreven referentieniveau binnen het onderwijs. Uit oogpunt van consistentie en efficiëntie is bij de opzet van dit besluit aansluiting gezocht bij de regelingen uit het onderwijs, met name bij de bijlage 1 bij artikel 2 van het Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen - uiteraard voor zover dat ziet op de Nederlandse taal.

Door de aansluiting bij de bijlage 1 bij artikel 2 van het Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen (hierna: de bijlage) is de toets qua inhoud en samenstelling specifiek gericht op de beoordeling van de taalvaardigheden op referentieniveau 1F². Dit niveau houdt in dat belanghebbende eenvoudige gesprekken kan voeren over vertrouwde onderwerpen. Tevens kan belanghebbende luisteren naar eenvoudige teksten, in eenvoudige bewoordingen een beschrijving geven, informatie geven of verslag uitbrengen. Belanghebbende kan eenvoudige teksten lezen en schrijven over alledaagse onderwerpen. Referentieniveau 1F betreft het niveau dat leerlingen aan het einde van groep 8 van het basisonderwijs moeten beheersen om de overstap naar het voortgezet onderwijs goed te kunnen maken.

De onderdelen van de toets

De toetsing van de vaardigheden Nederlandse taal behelst de mondelinge onderdelen:

- a. spreekvaardigheid;
 - b. luistervaardigheid;
 - c. gespreksvaardigheid;
- en de schriftelijke onderdelen:
- d. schrijfvaardigheid; en
 - e. leesvaardigheid.

De onderdelen van de toets worden genoemd in artikel 1 van dit besluit.

² Ibid.

Bijlage 3:

Aanbod roc's in 2015

Educatietrajecten 2015 ROC Leiden en ID College

<u>ROC</u>	<u>Educatie trajecten</u>
ROC Leiden	NT1 Lezen en Schrijven
	NT2 Alfabetisering
	NT2->A2
	NT2->B1
	Budgetteren
	Taal en rekenen SW
	Taal en rekenen Jongeren
ROC ID College	NT1 Lezen en Schrijven
	NT2 A0->A2
	NT2 A1->O2
	NT2 na Inburgering B1
	Spreekvaardigheid op de werkvloer SW
	Basisvaardigheden UWV
	Praktisch rekenen

Informatie over de pilots voor 2015

A. 'Op weg naar werk 27+':

Een project dat op dit moment in Leiden wordt uitgevoerd en waarbij verhoging van het taalniveau de kans op arbeidsparticipatie vergroot. Zowel jongeren als ouderen worden belemmerd deel te nemen aan het arbeidsproces, als hun taalniveau en hun specifieke kennisniveau onvoldoende is. Met dit kennisniveau bedoelen we dat mensen onvoldoende zicht hebben op wat er van hen gevraagd wordt in het arbeidsproces. Juist in educatie is het mogelijk om uitgebreid over deze onderwerpen te spreken en een bewustwording bij de burgers in gang te zetten. Daarnaast worden mensen ondersteund in hun ontwikkeling door begeleiding naar taalstages, vrijwilligerswerk of een vervolgtraject bij Re-integratie Leiden. Ook directe plaatsing op betaald werk komt voor. Deelnemers komen uit de nieuwe instroom (taaleis) maar ook via de Klant in Beeld gesprekken uit het zittend bestand (i.c. mensen met een taalachterstand die lang in de uitkering zitten).

'Transferium 27-':

Vergelijkbaar met 'Op weg naar werk' maar de doelgroep is jonger dan 27 jaar. De eerste doelstelling is toegang krijgen tot het onderwijs. Hoewel de toegang tot de entree-opleiding bij het MBO drempelloos is wordt niet iedereen toegelaten. Taalachterstand speelt daarbij vaak een rol.

B. Ouderbetrokkenheid Basisschool De Krulder:

Basisschool De Krulder heeft een ouderkamer waar de ouders van hun leerlingen op bepaalde momenten elkaar kunnen ontmoeten.

Het doel van de ouderkamer is in eerste instantie het overbrengen van taalvaardigheden aan taalzwakke ouders, zodat zij deze opgedane kennis kunnen toepassen in hun eigen situatie.

Zo kunnen de ouders zich ontwikkelen en beter aansluiten op de onderwijs- en taalbehoefte van hun kinderen.

Daarnaast heeft de ouderkamer ook een sociaal karakter als doel. Namelijk het mengen van verschillende culturen tot een cultureel rijke leeromgeving, waarin ouders van elkaar kunnen leren en waarin zij elkaar erkennen en herkennen.

Tenslotte wil de school hiermee de ouderparticipatie vergroten en ouders beter en meer betrekken op de school van hun kind of kinderen.

C. Taalhuizen in de bibliotheken in de arbeidsmarktregio Holland Rijnland:

Om laaggeletterdheid in de regio te bestrijden gaan alle bibliotheken in Holland Rijnland een Taalhuis ontwikkelen.

Een Taalhuis is een herkenbare, centrale en fysieke plek in de gemeente, waar informatie over basisvaardigheden is verzameld en waar iedereen terecht kan die aan de slag wil met basisvaardigheden als lezen, schrijven, spreken, rekenen en digitale vaardigheden.

Ook iedereen die als taalvrijwilliger aan de slag wil kan er terecht.

Een Taalhuis geeft advies over een passende cursus, een overzicht van aanbod in de buurt. Men kan daar ook terecht voor intakes, cursussen, oefenmateriaal en het is ook een helpdesk voor vrijwilligers.

Een Taalhuis dient ook als katalysator van de lokale samenwerking rondom taal. Uit ervaring elders in het land blijkt dat het een ideaal instrument kan zijn om met verschillende organisaties de mogelijkheden van taalscholing op elkaar af te stemmen en de cursisten en vrijwilligers zo goed mogelijk van dienst te zijn.

Bijlage 5:

Aanpak van Taal voor het Leven

De methodiek van Taal voor het Leven is als volgt:

Zowel gemeenten als organisaties waar laaggeletterden gevonden of geschoold kunnen worden, worden ondersteund met landelijk ontwikkelde cursus- en wervingsmaterialen die aansluiten op de leervraag van laaggeletterden. Zo hoeven zij niet allemaal zelf het wiel opnieuw uit te vinden.

Ook worden in elke regio taalvrijwilligers opgeleid die door lokale aanbieders kunnen worden ingezet als coach of taalmaatje in aanvulling op het reguliere lesprogramma. Dit gebeurt in samenwerking met bestaande lokale vrijwilligersinitiatieven zoals vrijwilligerscentrales en het vrijwilligerswerk van Het begint met Taal of Vluchtelingenwerk.

Zo wordt het bestaande regionale taalaanbod effectiever en boeken cursisten in vergelijking met reguliere cursussen meer vooruitgang in taalniveau en maatschappelijke participatie.

De taalteams richten zich in eerste instantie op de centrumgemeenten van de 35 arbeidsmarktregio's.

De taalteams zorgen ervoor dat gemeenten en andere betrokken partijen in een regio een duurzame regionale infrastructuur opbouwen om laaggeletterden op te sporen en naar (taal)scholing te begeleiden.

Deze basisinfrastructuur bestaat uit:

- Een taalhuis/taalpunt als lokale of regionale spil in het taalnetwerk. Hier wordt alle regionale informatie over het taalaanbod gebundeld, kan de doelgroep terecht met vragen en kunnen cursussen en evenementen worden georganiseerd.
- Gebruik van de Taalmeter, waarmee laaggeletterden door bijvoorbeeld uitzendbureaus, het uww, de bijstand- en leerwerkloketten en zorgverleners sneller kunnen worden herkend en doorverwezen naar een taalaanbod dat bij hen past.
- Een trainingsaanbod voor taalvrijwilligers.